

## СТАНОВИЩЕ

**Върху дисертационен труд на тема: Политики и инструменти за социално развитие и изграждане на капацитет за ефективно социално подпомагане**

**За придобиване на научна степен „доктор на науките“ Професионално направление: 3.4. Социални дейности. Научна специалност „Организация и управление на социалните дейности“**

**Автор: чл-кор. професор доктор инженер Венелин Кръстев Терзиев, доктор на икономическите науки, доктор на науките (национална сигурност)**

Дисертационният труд на тема „Политики и инструменти за социално развитие и изграждане на капацитет за ефективно социално подпомагане“ се състои от увод, четири глави, заключение и литература в общ обем от 323 стр., включително литература от 79 заглавия на кирилица и 15 заглавия на английски език, 66 таблици, 85 фигури и 10 приложения. В центъра на изследователските интереси на автора са четири взаимнообвързани проблема – социалната политика и социалната работа, социалната икономика и социалните предприятия като модел за ефективно социално подпомагане, продължаващото професионално обучение и подготовката и професионалната квалификация на специалистите по социални дейности в България. На всеки един от изследователските проблеми е посветена отделна глава.

Темата на дисертационни труд е дисертабилна, тъй като е фокусирана върху анализ на основни проблеми в областта на социалната политика и социалните дейности, по-специално условията и факторите за ефективно социално подпомагане и най-вече ролята на човешкия ресурс за постигане на ефективна социална работа.

Достойнствата на дисертационния труд виждам в следните насоки:

1. Прилагане на интердисциплинарен подход при анализа на проблемите на социалната политика, социалните дейности, социалната икономика и проблемите на професионалното обучение на работната сила в сферата на социалните дейности /социални услуги и подпомагане/ като авторът систематизира, реферира и представя в последователност концепции и идеи от областта на икономиката, по-специално областта на човешките ресурси, пазара на труда, работната сила, областта на социологията, науките за управление и организация на социалните системи, областта на социалните дейности.
2. Прилагане на сравнителен подход при анализа като авторът реферира българските практики в социалната сфера с принципите и моделите на европейските практики в областта на социалните дейности, продължаващото професионално образование, професионалната квалификация на специалистите с акцент върху сферата на социалното подпомагане. Европейската рамка, развита в Европейския социален модел е изведена на основата на систематичен и критичен анализ както на теоретични концепции и модели, така и на нормативни и политически документи като стратегии и др. в съответните области.

3. Проведеният систематичен анализ на проблемите и дефицитите в изучаваните области е основан на солидна емпирична база от данни, от национални изследвания, проведени от НСИ, МТСП, АСП, АХУ и др., както и от организации от неправителствения сектор.
4. Авторът представя цялостен модел на състоянието и тенденциите в развитието на начина на функциониране и организация на сферата на социалното подпомагане, най-вече социалните услуги и социалните помощи, насочени към уязвимите групи в България.
5. Систематизирани са основните насоки за насърчаване и развитие на социалната икономика и социалното предприемачество в България като перспектива за трудова реализация и социално включване на лица в неравностойно положение и като неоползотворен /на този етап/ бизнес модел.
6. Анализирано е състоянието и основните дефицити във функционирането на продължаващото професионално обучение в общ план и с акцент върху професиите в социалната сфера.
7. Анализиран е ключов социален проблем в областта на социалните дейности в България – проблемът за професионализацията на труда на социалния работник. Авторът обобщава основните дефицити в образователно-квалификационния профил на социалния работник: от липсата на съответно правно регламентиране до липсата на стандарти за квалификация на труда на социалния работник, за качеството на социалната работа, както и сериозните дефицити в системата за квалификация на работната сила и пр.
8. Провеждане и анализиране на резултатите от собствено мащабно проучване за потребностите от продължаващо професионално обучение за специалистите в областта на социалните дейности. Проучването включва анкетно допитване, проведено сред служители на отделите „Закрила на детето“ и „Хора с увреждания и социални услуги“ към дирекции „Социално подпомагане“ в АСП /468 респонденти, попълнили напълно картата от общо изпратена на 767 респонденти от първия отдел и съответно 240 респонденти, попълнили картата от общо изпратена на 640 респонденти от втория отдел/. Проучването включва и анкетно допитване до директори на дирекции, началници на отдели и главни експерти в посочените отдели /379 респонденти попълнили картата от общо изпратена на 412 респонденти/. Представеният анализ на данните очертава основните проблемни области в професионализацията на труда на социалните работници и показва осъзнатата необходимост от страна на работещите в сферата на социалното подпомагане от постоянна допълнителна квалификация, за да отговорят на нарастващите потребности от качествени социални услуги в съвременното общество. Анализът на данните очертава тематичните и методични насоки за надграждащи допълнителни обучения и кариерно развитие на персонала в сферата на социалните дейности с акцент върху развиване на умения компетентности за работа в критични и стресови ситуации, с трудни клиенти и клиенти в риск.
9. Изготвяне на комплексен модел на система за подготовка и професионална квалификация на специалисти по социални дейности в България чрез

продължаващо професионално обучение. Изведени са законодателните, финансовите, управленските предпоставки, проблемните области от оперативната работа и ежедневните задачи и изисквания към персонала в социалната сфера за общуване с клиенти, целите и задачите на надграждащите професионални обучения, както и критериите за качествена работа на специалистите по социална работа.

Отбелязаните приноси адекватно отразяват авторските тези и резултати в теоретико-приложен план. Авторефератът реферира основните постановки, резултати и изводи в дисертационния труд. За мащабния обхват на теоретико-емпиричното изследване и разпространението на резултатите говори огромната публикационна активност – 127 публикации на български, руски, английски.

Критични бележки: в темата за социалната политика и социалните дейности е добре да се засегне темата за социалната държава- генезис, развитие, функции, което определя концепцията за социална политика в модерната държава; анализът на количественото изследване може да бъде разширен с по-подробен анализ на профилите на персонала, работещ в сферата на социалното подпомагане, по възраст, стаж, професионална квалификация и др. основни характеристики, за които има информация в изследването. Интерес би представлявал и регионалният срез на получените резултати.

**Заключение:** Дисертационният труд «Политики и инструменти за социално развитие и изграждане на капацитет за ефективно социално подпомагане» отговаря на основните изисквания за представяне на труд за научната степен «доктор на науките»: проблематизира основни проблеми в областта на социалните дейности, в частност проблема за необходимостта от допълнителна професионализация на труда на социалните работници, представя интердисциплинарен и в сравнително-европейска перспектива теоретико-приложен анализ на системата на социално подпомагане, на системата на продължаващото образование и на социалното предприемачество като ресурс за развитие на социалното подпомагане; представя резултатите от мащабно оригинално емпирично проучване на служители и ръководен персонал в системата на социалното подпомагане и извежда авторов модел за подготовка и професионална квалификация на специалисти по социални дейности в България. Всички тези качества на дисертационния труд ми дават основание да дам положителна оценка и да гласувам положително за присъждането на проф. Венелин Кръстев Терзиев на научната степен доктор на науките Професионално направление: 3.4. Социални дейности. Научна специалност „Организация и управление на социалните дейности“.

Доц. д-р Татяна Коцева,

Програмен съвет «Социални дейности», Център по хуманитарни науки,

Бургаски свободен университет

6.12.2017 г.